

FARKLI BİLİNÇ DÜZEYLERİ KARIŞTIRILMAMALI

Aydınlık Gazetesi, 16 Mayıs 2015

Yıldırım Koç

Türkiye’de çok yaygın olarak karıştırılan üç kavram, “işçilik bilinci,” “sınıf bilinci” ve “anti-kapitalist bilinç”tir.

Her insanın çeşitli kimlikleri veya aidiyetleri vardır. Bir etnik kimliğe ve inanç sistemine doğarsınız. Büyük olasılıkla ailenizin belirli bir siyasi kimliği vardır. Daha sonra çalışma hayatına atıldığınızda bir de “sınıf kimliği” edirsiniz.

İŞÇİLİK BİLİNCİ BİLE KOLAY GELİŞMEZ

Türkiye’de günümüzde önemli sorunlardan biri, hızlı işçileşmeye bağlı olarak yarı-mülksüzleşmiş işçilerin sayısının çokluğudur.

2002 yılında yaklaşık 10 milyon ücretli vardı. Günümüzde ücretlilerin sayısı 17 milyonu geçti. Son 11-12 yıl içinde işçileşen yaklaşık 7 milyon kişinin önemli bölümü, kırsal kesimdeki küçük tarım işletmeleri sahiplerinin yoksullaşmasıyla ortaya çıktı. Bu insanların yalnızca bir bölümü topraklarını sattı ve tam olarak mülksüzleşerek işçileşti. Önemli bölümü ise toprak mülkiyetini sürdürürken işçilik yapmaya başladı.

Bu gruptakilerin anlayışları ve kafaları henüz yeterince işçileşmiş değildir. İşçilik kimliği henüz kendi toprağına sahip olan küçük burjuva kimliğin önüne yeterince geçmemiştir. Bu kişiler zaman içinde işçilikten başka geçim yollarının kalmadığını, geriye dönüp kendi arazisinde çalışarak geçim sağlama olanaklarının sona erdiğini kavradıklarında ve işselleştirdiklerinde, işçilik bilinci gelişecektir.

İşçilik bilinci oluşmuş bir kişi, geçimini fazla zorlanmadan sağlayabiliyor ve geleceğinden pek kuşku duymuyorsa, başka kimliklerini öne çıkarabilir. Hatta bazı sorunlarının çözümü için etnik köken, inanç, siyasi görüş kimliklerinin sağladığı olanaklardan yararlanmaya çalışabilir. İşe girebilmek için iktidardaki partiye üye olur. İktidardaki partiye ulaşmaya çalışırken inanç veya etnik köken kimliklerinden yararlanabilir. Yardım istediğinde bir cemaate kapılanabilir. Bu nedenle, tek başına işçilik bilinci bu kişiyi mücadelecilik kılmaz.

SINIF BİLİNCİ SINIFA İHTİYAÇ DUYULDUĞUNDA GELİŞİR

İşçilik sorunlarının çözümünde diğer kimlikler genellikle ekonomik büyüme dönemlerinde işe yarar. Ancak ekonomik kriz dönemlerinde hayat sınıf kimliğinin öne çıkarılmasını zorunlu kılar. 1989 yılındaki Bahar Eylemleri döneminde insanları birleştiren etmen, işçilik dışındaki kimliklerin yetersizliğiydi. Tekel işçilerinin Aralık 2009-Mart 2010 döneminde Ankara’daki eylemleri de aynı niteliktedir. İnsanların geçim kaynağına yönelik ciddi bir tehdit diğer kimlikleri geri plana itince, sınıfa ihtiyaç duyulunca, sınıf bilinci gelişti.

Çok yaygın bir yanlış, işçilere sınıf bilincinin “dışarıdan taşınacağı” anlayışıdır. Sınıf bilinci birilerinin işçilere sınıf olduklarını öğretmesiyle öğrenilmez; yaşanan sıkıntıların çözümü için diğer kimlik veya aidiyetleri kullanma çabaları başarısızlıkla sonuçlanınca işçiler benzer sorunları yaşayanlarla birlikte davranmak zorunda kalırlar ve sınıf bilinci gelişir.

Bunun bir iyi, bir olumsuz yanı vardır.

Sınıf bilinci kendiliğinden gelişir; dışarıdan bir etmen olmadan da bu anlayış gelişebilir.

Ancak sınıf bilinci, düzen karşıtı bir bilinç değildir; düzenin sonuçlarına karşı bir bilinçtir; bu nedenle düzeni kökten değiştirme potansiyeli son derece sınırlıdır.

Bir de “anti-kapitalist bilinç” vardır. Sosyalistler, anarşistler, devrimci Müslümanlar ve daha başka bazı siyasi hareketler, kapitalizme karşıdır. Bu “anti-kapitalist bilinç” öğrenilmek zorundadır. Kapitalizmin alternatifi bir dünya yaratacaksanız, buna giden yol ve program, kendiliğinden elde edilemez.